

Conceptexamenprogramma Spaans havo

Conceptexamen- programma

Spaanse taal en cultuur

Havo

September 2024

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2024 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur

SLO

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 9.8055.032

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Leeswijzer	4
Meer informatie	4
2. Karakteristiek Spaanse taal en cultuur	5
Kenmerken van de taalvakken	5
Kenmerken van het vak Spaanse taal en cultuur	6
Spaanse taal en cultuur als schoolvak	7
Spaanse taal en cultuur in de schoolsoorten	7
Vmbo	7
Havo	8
Vwo	9
3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen	10
4. Eindtermen	11
Domein A Communicatie	11
Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal	11
Subdomein A2 Receptie	12
Subdomein A3 Productie en interactie	14
Domein B Taalbewustzijn	16
Subdomein B1 Taal als fenomeen	16
Subdomein B2 Taal en individu	17
Domein C Cultuurbewustzijn	20
Subdomein C1 Cultuur in fictie	20
Subdomein C2 Cultuur in de maatschappij	22
Bijlage – Begrippenlijst Spaanse taal en cultuur	24

1. Inleiding

Voor je ligt het conceptexamenprogramma Spaanse taal en cultuur voor het havo. De afgelopen twee jaar heeft de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen dit conceptexamenprogramma ontwikkeld – tegelijkertijd en in samenhang met de andere conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor alle schoolsoorten en leerwegen. SLO voert in [opdracht](#) van het ministerie van OCW regie over de actualisatie van het gehele curriculum.

Op basis van dit conceptexamenprogramma ontwikkelt het College voor Toetsen en Examens (CvTE) een conceptsyllabus voor de inhouden die aan het centraal examen zijn toegewezen.

SLO zal de conceptexamenprogramma's en -syllabi beproeven in de onderwijspraktijk. De feedback die wordt opgehaald bij leerlingen, leraren en andere betrokkenen wordt gewogen en waar nodig worden het conceptexamenprogramma en de conceptsyllabus aangescherpt. Daarna worden de documenten vastgesteld door het ministerie van OCW. Vanaf dat moment kunnen het definitieve examenprogramma en de syllabus geïmplementeerd worden.

Leeswijzer

Dit conceptexamenprogramma begint met een karakteristiek, waarin de visie op Spaanse taal en cultuur en de positie van het vak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs staat beschreven. Daarna volgt het raamwerk: een schematische weergave van de inhouden per domein of subdomein en een verdeling van inhouden over school- en centraal examen. Vervolgens volgen de eindtermen. Per eindterm is een doelzin, uitwerking ('Het gaat hierbij om') en een illustratie ('Te denken valt aan') opgenomen. Tot slot staat in de bijlage de begrippenlijst.

Meer informatie

Meer informatie over de inhoudelijke keuzes en de inrichting van het proces is te vinden in het toelichtingsdocument conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor vmbo, havo en vwo (Fasoglio, Leunissen & Tammenga, 2024).

Alle informatie over de totstandkoming, de opzet, werkwijze en inhoud van de conceptexamenprogramma's is te vinden op:

<https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>

2. Karakteristiek Spaanse taal en cultuur

Kenmerken van de taalvakken

Onderwijs in de moderne vreemde talen (mvt) leidt leerlingen op tot taalvaardige, cultuurbewuste en taalbewuste burgers die kunnen deelnemen aan digitale en niet-digitale communicatie in meertalige en pluriculturele contexten. Het bevordert hun zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, reflectie en creatieve vaardigheden in de communicatie in een vreemde taal. Leerlingen verbreden hun horizon en verkennen eigen kwaliteiten, voorkeuren en mogelijkheden als het gaat om taal en cultuur. Zij leren kritisch om te gaan met een diversiteit aan media en bronnen in andere talen en bewust, doelgericht en passend te communiceren. Talenonderwijs bereidt leerlingen voor op het zelfstandig verder ontwikkelen van hun taalbeheersing, ook buiten school, op een vervolgopleiding of beroep en op deelname aan de maatschappij. Daarmee vergroten zij hun kansen in vervolgopleidingen en bij beroepskeuze.

Door kennis en vaardigheden op te doen in andere talen en culturen worden leerlingen zich bewust van hun eigen talige en culturele identiteit en leren ze om te gaan met andere culturele perspectieven. Dat draagt bij aan het realiseren van burgerschapsdoelen in de internationale samenleving.

De moderne vreemde talen krijgen in een doorlopende leerlijn vorm vanuit drie invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn.

Communicatie

Aan de hand van rijke input werken leerlingen aan hun taal- en informatievaardigheden in uiteenlopende communicatieve contexten en met verschillende media. Ze leren de taal te gebruiken om doelen te bereiken en om de communicatie te bevorderen. Daarbij zetten ze hun meertalige en pluriculturele repertoire in. Ze leren digitale technologie kritisch in te zetten bij het leren van een taal en om effectief te communiceren. Ze experimenteren met verschillende creatieve vormen van taal. Bij het ontwikkelen van de taalvaardigheid gebeurt dit passend bij de mogelijkheden van de leerlingen. Waar nodig wordt dit ondersteund met passende hulpmiddelen.

Taalbewustzijn

Leerlingen ontwikkelen kennis over taal als fenomeen. De focus ligt daarbij op het Spaans in relatie tot andere talen. Ze maken kennis met taalvariatie binnen de Spaanse taal. Leerlingen ontwikkelen inzicht in de effecten van taalgebruik op de ontvanger en oefenen in het toepassen van die inzichten. Leerlingen

worden zich bewust van hun meertaligheid en die van de ander en verkennen de relatie tussen taal en identiteit. Zij leren hun hele taalrepertoire effectief in te zetten in de communicatie en in hun leerproces. Leerlingen doen inzichten op over taalleerprocessen en het leren van hun eigen taal in het bijzonder. Er wordt ernaar gestreefd dat ze een open en nieuwsgierige houding ontwikkelen ten aanzien van taal en talen leren.

Cultuurbewustzijn

Door middel van gevarieerde bronnen en culturele ervaringen ontwikkelen leerlingen inzichten in de culturen van gebieden waar Spaans wordt gesproken. Leerlingen zetten deze inzichten functioneel in om effectief te communiceren in pluriculturele contexten. Ze worden zich bewust van verschillende culturele perspectieven, verruimen hun blik op talige en culturele diversiteit en leren open en beargumenteerd te reflecteren op hun eigen culturele perspectief en dat van anderen. Leerlingen doen ervaring op met diverse vormen van fictie. Ze kennen betekenis en waarde toe aan deze werken vanuit een persoonlijk perspectief en vanuit de sociaal-culturele context.

Samenhang

Leerlingen ontwikkelen kennis en vaardigheden in een vreemde taal en zetten daarbij kennis en vaardigheden in die ze opdoen bij Nederlands en andere talen. De samenhang tussen deze talen is zichtbaar in de drie vergelijkbare invalshoeken: communicatie (een taal leren en gebruiken), taalbewustzijn en cultuurbewustzijn. Daarmee leren leerlingen talen in een samenhangend perspectief te zien. De samenhang tussen de taalvakken versterkt, verbreedt en verduurzaamt de talige en culturele kennis, bewustzijn en vaardigheden van de leerlingen.

Kenmerken van het vak Spaanse taal en cultuur

Spaans is een Romaanse taal met veel zichtbare sporen uit het Arabisch. Het is de voertaal in vele landen, verspreid over vijf continenten, en vervult de rol van lingua franca tussen de verschillende, vaak meertalige bevolkingsgroepen in die landen. Daarnaast is Spaans met circa 60 miljoen sprekers de op een na grootste taal in de Verenigde Staten, na het Engels. Spaans opent deuren naar rijke en veelzijdige culturen die we ervaren via muziek, film, kunst en literatuur of een bezoek aan Spaanstalige landen. Beheersing van het Spaans is belangrijk bij vervolgstudies en beroepen gericht op toerisme, horeca, internationale en interculturele contacten en diplomatie.

Spaanse taal en cultuur als schoolvak

Spaans kan in het vrije deel van alle vmbo-leerwegen als examenvak worden gekozen. In de bovenbouw havo kan Spaans worden gevolgd als profielvak in het profiel C&M, als profielkeuzevak in de profielen C&M en E&M en in het vrije deel van alle profielen. In de bovenbouw vwo kan Spaans de tweede mvt in het gemeenschappelijke deel zijn. Binnen het gymnasium wordt de tweede mvt vervangen door een klassieke taal. In de vwo-profielen C&M en E&M is Spaans een profielkeuzevak. In alle profielen kan Spaans een keuze-examenvak in het vrije deel zijn.

Aansluiting

In de bovenbouw van het voortgezet onderwijs (vo) sluit het vak aan op de onderbouw door voort te bouwen op de kerndoelen mvt. Op deze manier ontstaat een verticale samenhang met de onderbouw vo. Concreet betekent dit dat de taalbeheersingsniveaus, uitgedrukt in ERK-niveaus, op elkaar aansluiten. Verder geldt dat de kennis en ervaringen die leerlingen opgedaan hebben met taal- en cultuurbewustzijn een vervolg krijgen in de bovenbouw. Afhankelijk van de schoolsoort en leerweg worden inhouds uit de onderbouw verdiept, toegespitst of geconcretiseerd.

Spaans wordt op havo en vwo ook als verkort traject aangeboden. Dit traject start in de bovenbouw en kan alleen in het vrije deel worden opgenomen. Deze variant wordt met een schoolexamen afgesloten.

Spaanse taal en cultuur in de schoolsoorten

De vermelde ERK-niveaus betreffen minimale beheersingsniveaus die haalbaar zijn voor alle leerlingen. Leerlingen krijgen de ruimte om zich boven dit minimumniveau verder te ontwikkelen en het vak op een hoger niveau af te sluiten. Het minimale beheersingsniveau voor de productieve vaardigheden bij havo wordt aangeduid met een '+'. Een plusniveau betekent dat het beheersingsniveau wel kenmerken van het volgende niveau vertoont, maar zich nog steeds binnen de bandbreedte van het betreffende niveau bevindt.

Vmbo

Vmbo-bb

Leerlingen werken aan hun luister-, lees-, spreek- en – in mindere mate – schrijfvaardigheid en ontwikkelen hun beheersing van het Spaans tot minimaal het ERK-niveau A1 voor luisteren, lezen en spreken. Ze worden uitgedaagd om Spaans te gebruiken in de communicatie. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet, vertrouwd en alledaags; ze zijn toepasbaar in hun directe leefomgeving en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen

en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken Spaans met andere talen en reflecteren op hun ervaringen met het leren van talen en op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Leerlingen doen ervaring op met fictie en verkennen hun persoonlijke voorkeuren.

Vmbo-kb

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun beheersing van het Spaans tot minimaal A2 voor luisteren en lezen; voor spreken, gesprekken voeren en schrijven geldt A1. Ze worden uitgedaagd om Spaans te gebruiken in de communicatie. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet, vertrouwd en alledaags; ze zijn toepasbaar in hun directe leefomgeving en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken Spaans met andere talen en reflecteren op hun ervaringen met het leren van talen en op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Leerlingen doen ervaring op met fictie, verkennen hun persoonlijke voorkeuren en krijgen inzicht in inhoud en context van fictie.

Vmbo-gl/tl

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun receptieve en productieve beheersing van het Spaans tot minimaal A2. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet en vertrouwd; ze zijn toepasbaar in hun directe leefomgeving en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Leerlingen oefenen met het verwerven van relevante en bruikbare informatie uit Spaanstalige bronnen. Ze krijgen inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken Spaans met andere talen en reflecteren op hun ervaringen met het leren van talen en op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Leerlingen doen ervaring op met fictie, verkennen hun persoonlijke voorkeuren en krijgen inzicht in inhoud en context van fictie.

Havo

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun receptieve beheersing van het Spaans tot minimaal B1. Voor de productieve vaardigheden geldt A2+. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn vertrouwd en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Leerlingen oefenen met het verwerven van relevante en bruikbare

informatie uit Spaanstalige bronnen. Ze krijgen inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken Spaans met andere talen en reflecteren op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Ze krijgen inzicht in taalleerprocessen en het leren van hun eigen taal. Leerlingen doen ervaring op met fictie en verkennen hun eigen inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze krijgen inzicht in inhoud en context van fictie en in literaire kenmerken van literaire werken.

Vwo

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun receptieve beheersing van het Spaans tot minimaal B2. Voor de productieve vaardigheden geldt B1. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn divers en actueel en stimuleren reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Ook komen contexten aan bod die aansluiten bij vervolgopleidingen en hun loopbaanperspectief. Leerlingen oefenen met het verwerven van relevante en bruikbare informatie uit Spaanstalige bronnen. Ze krijgen inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken Spaans met andere talen en leren over taalvariatie en effecten van taalgebruik. Ze reflecteren op hun eigen meertaligheid en die van anderen en krijgen inzicht in taalleerprocessen en het leren van hun eigen taal. Leerlingen doen ervaring op met fictie en verkennen hun eigen inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze krijgen inzicht in inhoud en context van fictie en in literaire en cultuurhistorische kenmerken van literaire werken.

3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen

Hieronder vind je het raamwerk van Spaanse taal en cultuur geordend naar domeinen en subdomeinen. Daarbij is een verdeling gemaakt van inhouden over het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE).

Onderstaande SE-CE-verdeling vormt de basis voor het ontwikkelen van de conceptsyllabi en is gericht op invoering van het examenprogramma op korte termijn (3-5 jaar).

In het toelichtingsdocument is daarnaast een SE-CE-verdeling en -invulling te vinden voor examinering op middellange termijn (8-10 jaar).

Domeinindeling	Titel (sub)domein	Toewijzing SE-CE	
		SE	CE
Domein A	Communicatie		
Subdomein A1	Rijke ervaringen met taal	X	
Subdomein A2	Receptie		X
Subdomein A3	Productie en interactie	X	
Domein B	Taalbewustzijn		
Subdomein B1	Taal als fenomeen	X	
Subdomein B2	Taal en individu	X	
Domein C	Cultuurbewustzijn		
Subdomein C1	Cultuur in fictie	X	X
Subdomein C2	Cultuur in de maatschappij	X	X

Opmerkingen bij keuzes voor CE

1. Het CE toetst het diepe begrip van schriftelijke, auditieve en audiovisuele bronnen, al dan niet gecombineerd. Het examen meet of de leerling het minimale ERK-niveau dat bij de eigen schoolsoort hoort heeft behaald voor de receptieve vaardigheden kijken/luisteren en lezen.
2. Het CE meet daarnaast de vaardigheid van de leerling om doelgericht informatie uit verschillende bronnen te selecteren en te beoordelen op relevantie en bruikbaarheid.
3. Het CE bevat toetsvragen die betrekking hebben op het toepassen van inhouden uit de eindtermen 15 en 17.

4. Eindtermen

Domein A Communicatie

Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal

Eindterm 1

De leerling doet ervaring op met een rijk aanbod aan talige bronnen in het Spaans op een passend taalniveau. (E)

Het gaat hierbij om:

- lezen van, kijken naar en luisteren naar informatieve, opiniërende, overtuigende en amuserende bronnen in verschillende vormen, in verschillende taalvariëteiten en over diverse thema's;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verbanden leggen met het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- een gesprek over wat je heeft verwonderd of tot nieuwe inzichten heeft gebracht in gelezen of bekeken tijdschriften, nieuwsberichten of (korte) verhalen;
- doorzien hoe stijl of beeldspraak de ontvanger kunnen beïnvloeden;
- zoeken naar, benoemen van, aanwijzen van en vergelijken van voorbeelden van dialecten en accenten in spoken word of films;
- een controversiële traditie uitleggen vanuit het perspectief van een Spaanstalig persoon.

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Spaanse taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens;
- experimenteren met klanken, woorden en teksten en met verschillende stijlen;
- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

Te denken valt aan:

- filmfragmenten produceren met waargebeurde of fictieve gebeurtenissen en ervaringen;
- bestaande of zelf geschreven poëzie voordragen;
- een tekst of verhaal creëren waarin verschillende literaire genres gecombineerd worden;
- een vlog over een dag op school of werk;
- een cartoon maken naar aanleiding van een actuele gebeurtenis.

Subdomein A2 Receptie

Eindterm 3

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Spaanse taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- duidelijk opgestelde en helder gearticuleerde multimediale bronnen, uitgesproken door sprekers met verschillende variëteiten van het Spaans;
- vertrouwde onderwerpen;
- herkennen van conventies;
- interpreteren van culturele aanwijzingen, houdingen en standpunten;
- overbrengen van algemene en gedetailleerde informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- eenvoudige technische informatie en instructies verwoorden uit een instructievideo van een printer of mobiele telefoon;
- gedetailleerde reisinformatie verwoorden uit uitgebreide routebeschrijvingen en dagprogramma's;
- de belangrijkste punten of gebeurtenissen beschrijven uit een documentaire over het leven van een bekend persoon, zoals een topsporter of acteur;
- de belangrijkste punten samenvatten van online voorlichting over vervolgoopleidingen;
- de standpunten samenvatten van een spreekbeurt over klimaat.

Eindterm 4**De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Spaanse taal. (B)**

Het gaat hierbij om:

- eenduidige teksten van heldere structuur, van verschillende soorten en met verschillende doelen;
- vertrouwde onderwerpen;
- herkennen van conventies;
- interpreteren van culturele aanwijzingen, houdingen en standpunten;
- overbrengen van algemene en gedetailleerde informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- de belangrijkste gebeurtenissen markeren in een verslag van de reiservaringen van een journalist;
- de belangrijkste punten beschrijven van een biografisch artikel in een tijdschrift of op een website over een kunstenaar, schrijver of sporter;
- keuzes maken bij het kopen van concerttickets op basis van geschreven recensies in een muziekblad;
- veiligheidsregels opvolgen die op informatieborden bij een cultureel evenement of een muziekfestival staan;
- kritische bijdragen in een online discussieforum over meertaligheid interpreteren.

Eindterm 5**De leerling verwerft doelgericht informatie uit mondelinge, schriftelijke en digitale bronnen in de Spaanse taal. (B)**

Het gaat hierbij om:

- formuleren van de eigen informatiebehoefte met betrekking tot vertrouwde onderwerpen, op basis van een vastgesteld doel;
- doelgericht selecteren van eenduidige bronnen met een heldere structuur;
- beoordelen van relevantie en bruikbaarheid van de informatie;
- ordenen van de informatie met het oog op het doel en gebruikscontext;
- gebruiken van digitale hulpmiddelen om informatie te begrijpen of te genereren.

Te denken valt aan:

- meerdere teksten uit een tijdschrift, brochure of internet snel doorlezen om te bepalen welke tekst(en) de meest relevante informatie bevat(ten);
- online vacatures selecteren die aansluiten bij de profielkeuze;
- een gebeurtenis uit een film, strip, kort verhaal of roman vergelijken met een gebeurtenis uit het eigen leven;
- de belangrijkste argumenten in een krantenartikel of nieuwsitem samenvatten om te kunnen gebruiken in een debat;
- droomvakantiebestemming ontwerpen door bestaande reisinformatie te combineren: overnachtingen, bezienswaardigheden, activiteiten en transport.

Subdomein A3 Productie en interactie

Eindterm 6

De leerling spreekt in de Spaanse taal, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- kort en eenvoudig presenteren van concrete, alledaagse informatie over vertrouwde onderwerpen;
- kort en eenvoudig beschrijven van ervaringen, voorkeuren en meningen;
- inzetten van passend taalgebruik en communicatievorm;
- gebruiken van elementaire taalstructuren en uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- een gebeurtenis of activiteit uit je persoonlijke leven kort beschrijven, zoals een familiefeest, een concert of een verhuizing;
- voorkeuren en afkeuren benoemen bij het vergelijken van kleding of mobiele telefoons in films of advertenties;
- een presentatie houden over de eigen stad of streek en wat daar te doen is, of over het eigen werk en wat de werkzaamheden zijn;
- een korte routebeschrijving geven naar de locatie van een afspraak met een vriend of collega;
- de groepsindeling bekendmaken en huishoudelijke mededelingen doen tijdens een georganiseerde activiteit.

Eindterm 7

De leerling voert gesprekken in de Spaanse taal, afgestemd op doel, gesprekspartners, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- offline en online mondelinge interactie over vertrouwde, alledaagse zaken;
- uitwisselen van eenvoudige, persoonlijke en feitelijke informatie in informele en formele sociale contacten;
- bespreken van persoonlijke meningen;
- afstemmen van taalgebruik en non-verbale communicatie op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van elementaire taalstructuren en uitdrukkingen.

Te denken valt aan:

- melden dat een apparaat kapot of een voorraad op is;
- een gezamenlijke planning maken voor een activiteit;
- in een online gesprek vragen om uitleg;
- aan het loket van het treinstation bespreken welke trein of overstap je kunt nemen;
- met vrienden afstemmen welke muziek je wel en niet wilt draaien op je verjaardagsfeest.

Eindterm 8

De leerling schrijft in het Spaans, afgestemd op doel, publiek, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie, ervaringen en gedachten in korte en eenvoudige, informele en formele, schriftelijke offline en online interactie over vertrouwde zaken;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van elementaire taalstructuren en uitdrukkingen, indien van toepassing met behulp van digitale middelen.

Te denken valt aan:

- een persoon, een persoonlijke indruk, voorkeuren of meningen beschrijven in korte, samenhangende zinnen, met behulp van gangbare technologische toepassingen;
- samenhangende aantekeningen maken bij een eenvoudige presentatie;

- formele en persoonlijke berichten opstellen waarin je dank uitspreekt, verontschuldigingen aanbiedt of afspraken bevestigt rondom eenvoudige praktische zaken;
- persoonlijke en andere gegevens invullen op de meest alledaagse formulieren ten behoeve van eenvoudige onlinetransacties;
- op online berichten van anderen reageren door op een eenvoudige manier gevoelens van verbazing, waardering, belangstelling of onverschilligheid uit te drukken.

Domein B Taalbewustzijn

Subdomein B1 Taal als fenomeen

Eindterm 9

De leerling toont inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen het Spaans en andere talen. (B)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en vergelijken van kenmerken op klank-, woord- en zinsniveau in het Spaans en andere talen die de leerling kent, in bronnen die passend zijn bij het beheersingsniveau van de leerling;
- analyseren van overeenkomsten en verschillen;
- onderscheiden van patronen.

Te denken valt aan:

- een presentatie over de verschillen en overeenkomsten tussen het Spaans en een andere taal, zoals leenwoorden, valse vrienden, woordvolgorde, klanksystemen en schrift;
- met behulp van digitale middelen een vergelijking maken tussen woordkeuzes, klanksystemen of uitspraak in audiovisuele bronnen uit verschillende taalvariëteiten van het Spaans;
- een vergelijking maken tussen spreekwoorden en gezegdes in verschillende variëteiten van het Spaans en andere talen uit bronnen met behulp van digitale middelen;
- een overzicht bijhouden van woorden die overeenkomen in het Spaans en in andere talen die je kent.

Subdomein B2 Taal en individu

Eindterm 10

De leerling toont inzicht in taalleerprocessen en reflecteert op het eigen taalleerproces. (H)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven hoe het leren van talen werkt en welke aspecten het leren van een vreemde taal bevorderen en belemmeren;
- evalueren wat werkt in het eigen taalleerproces;
- conclusies trekken over passende aanpakken voor het leren van een taal op basis van kennis en eigen ervaringen;
- verwoorden van de eigen taalleervoorkeuren, aan de hand van relevante voorbeelden.

Te denken valt aan:

- een presentatie geven over hoe het brein met taal omgaat, zoals hoe je taal onthoudt, hoe je talige input verwerkt en wat het verschil is tussen het verwerven van een eerste en een vreemde taal;
- een portfolio met je eigen schrijf- en/of spreekproducten in het Spaans verzamelen en daarin de ontwikkeling van je ERK-beheersingsniveaus en passende taalleerstrategieën beschrijven en evalueren;
- een eigen 'taalleerplan' beschrijven met daarin een uitbreiding van een taalvaardigheid in een bekende of nieuwe taal voor een toekomstige studie of beroep;
- met behulp van artificiële intelligentie (AI) vragen om verbeteringsuggesties en een uitleg voor een zelf voorbereide presentatie;
- een literaire leeslijst samenstellen en een onderbouwing schrijven waaruit blijkt dat de lijst aansluit bij het eigen taalleerproces.

Eindterm 11

De leerling reflecteert op het eigen meertalige repertoire en dat van anderen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de relatie tussen het meertalige repertoire en de eigen identiteit;
- waarderen van het eigen meertalige repertoire en dat van anderen;

- verbanden leggen tussen de inzet van het eigen meertalige repertoire en het leren van andere talen;
- verbanden leggen tussen de inzet van het eigen meertalige repertoire en de bevordering van de communicatie.

Te denken valt aan:

- een poster maken waarop je je eigen meertalige repertoire en je identiteit weergeeft;
- een posterpresentatie maken over de invloed van de status en de sociale waardering van talen in het eigen meertalige repertoire;
- een uitleg geven over de aanpak om een tekst of fragment te begrijpen door je eigen meertaligheid in te zetten;
- een brief schrijven over eigen kwaliteiten, interesses en voorkeuren t.a.v. het leren van talen en de mogelijkheden voor toekomstige studie en beroep;
- een reflectieverslag waarin je de ontwikkeling van je beheersing van verschillende talen uitlegt aan de hand van ERK-niveaus, waarbij je het verschil tussen begrijpen, spreken en schrijven meeneemt.

Eindterm 12

De leerling toont inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van digitale hulpmiddelen in de communicatie in het Spaans. (H)

Het gaat hierbij om:

- experimenteren met digitale hulpmiddelen om teksten in het Spaans te begrijpen;
- experimenteren met digitale hulpmiddelen om output in het Spaans te genereren;
- evalueren van gegenereerde output in relatie tot doel, publiek en context;
- conclusies trekken over de mogelijkheden en beperkingen van digitale middelen bij receptie en productie van het Spaans.

Te denken valt aan:

- een motivatiebrief schrijven voor een cursus Spaans in het buitenland en daarbij gebruikmaken van spellingscontrole en taalspecifieke instellingen in het tekstverwerkingsprogramma;
- met behulp van AI een tekst voor een presentatie in het Spaans genereren met over een cultureel verschijnsel en hierbij relevante tekstgedeeltes selecteren en aanpassen voor gebruik;

- verschillende AI prompts gebruiken om een tekst in het Spaans op te stellen en evalueren welke prompt het meest geschikte materiaal opleverde;
- een boek in het Spaans lezen met behulp van online vertaalprogramma's;
- uitspraak, spreeknelheid en woordenschat trainen met chatbots ter voorbereiding op een spreektaak.

Eindterm 13

De leerling legt verbanden tussen ervaringen, persoonlijke interesses en kwaliteiten, vervolgopleidingen en toekomst. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de betekenis, relevantie en rol van het Spaans in de maatschappij;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgopleidingen waarin kennis van en vaardigheden in van de Spaanse taal en cultuur relevant zijn;
- deelnemen aan activiteiten gerelateerd aan het vak Spaanse taal en cultuur;
- verwoorden van de eigen kwaliteiten en interesses passend bij het vak Spaanse taal en cultuur;
- reflecteren op opgedane ervaringen in het kader van oriëntatie op leren en werken.

Te denken valt aan:

- ervaren waar je enthousiast van wordt of aanleg voor hebt of wat je nog meer wilt leren als het gaat om het Spaans;
- inzichtelijk maken waar talen terug te zien zijn in AI en in de maatschappij, welke rol zij daar spelen en waar men Spaans in de wereld om zich heen tegenkomt;
- kennismaken van opleidingen waarin talen worden aangeboden of een rol spelen, zoals horeca, toerisme en recreatie, luchtvaart, marketing en communicatie, internationale handel, tolken en vertalen, muziek en theater, media en vormgeving, kunsteducatie;
- reflecteren op de vraag waarom je een taal zou leren en wat het leren van een taal jou als persoon oplevert;
- reflecteren op het eigen meertalige repertoire en het effect van taalgebruik in beroepscontexten.

Domein C Cultuurbewustzijn

Subdomein C1 Cultuur in fictie

Eindterm 14

De leerling doet ervaring op met verschillende vormen van fictie in de Spaanse taal. (E)

Het gaat hierbij om:

- rijke en diverse vormen van fictie en literaire werken uit verschillende contexten en genres, met verschillende thema's en van verschillende auteurs;
- uitdagende inhoud en toegankelijk taalniveau, waar nodig met ondersteuning van vertaling/ondertiteling;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verwoorden van de eigen keuzes aan de hand van relevante voorbeelden.

Te denken valt aan:

- boeken van verschillende schrijvers en genres vergelijken en aangeven welke je het meest aansprekend vindt;
- overeenkomsten en verschillen tussen een boek en de verfilming ervan bespreken, en je eigen voorkeuren verwoorden;
- een recensie schrijven over een Spaanstalige tv-serie;
- een compilatie maken van de beste nummers in het Spaans van verschillende muzikale genres en over verschillende onderwerpen.

Eindterm 15

De leerling toont inzicht in inhoud en context van fictie en verkent de relatie met de eigen context. (H)

Het gaat hierbij om:

- vormen van fictie die oorspronkelijk in het Spaans zijn geschreven of gemaakt;
- beschrijven van maatschappelijke en psychologische thema's, verhaallijnen en kenmerken van personages en hun ontwikkeling;
- analyseren van thema's en personages in relatie tot de socioculturele context van en fictiewerk;

- verbanden leggen tussen enerzijds een fictiewerk en de context ervan en anderzijds de kijk op de wereld van de auteur;
- verbanden leggen tussen inhoud en context van een fictiewerk en de eigen leefwereld en ervaringen.

Te denken valt aan:

- de invloed op jouw kennis van en mening over een onderwerp in een boek beschrijven in een blog;
- In een groepsdiscussie een dilemma bespreken uit een verhaal in een boek of een film vanuit het perspectief van verschillende personages en vanuit je eigen perspectief;
- een maatschappelijke kwestie in een boek of een film afzetten tegen de tijd en plaats waarin het verhaal zich afspeelt;
- de mogelijke ontwikkeling van een personage in de loop van een verhaal verklaren.

Eindterm 16

De leerling toont inzicht in literaire teksten uit diverse cultuurhistorische perioden. (B)

Het gaat hierbij om:

- lezen – waar nodig met ondersteuning van ver- en hertalingen en verkorte versies - van verhalende, lyrische en dramatische werken die oorspronkelijk in het Spaans zijn geschreven en zich van verschillende media bedienen;
- beschrijven van kenmerken van tekst en vorm met behulp van literaire middelen;
- analyseren van taalgebruik, verteltechnieken en stijlelementen in relatie tot het genre;
- uitleggen van boodschap en betekenis van de gelezen literaire werken.

Te denken valt aan:

- verschillende kenmerken tussen twee gedichten illustreren met voorbeelden uit de tekst;
- in een groepsgesprek het taalgebruik en de beeldspraak bespreken die de schrijver inzet om eigenschappen en motieven van een personage te karakteriseren;

- in een betoog de verteltechnieken analyseren die zijn ingezet om de spanning te verhogen;
- in een verslag de moraal van een verhaal en het verband met stilistische en inhoudelijke keuzes van de auteur bespreken.

Subdomein C2 Cultuur in de maatschappij

Eindterm 17

De leerling toont inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen in relatie tot gebieden waar Spaans een voertaal is. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van tradities, gebruiken en maatschappelijke verschijnselen in rijke bronnen in verschillende vormen en media;
- vergelijken met de eigen en andere leefwerelden;
- analyseren van (cultuur)historische ontwikkelingen en perspectieven in het betreffende gebied;
- onderscheiden van culturele kenmerken van groepen mensen in het betreffende gebied en dit met voorbeelden onderbouwen;
- conclusies trekken over de betekenis van culturele kenmerken in nieuwe bronnen.

Te denken valt aan:

- figuurlijk taalgebruik in een artikel onderscheiden en de culturele invloeden daarop bespreken;
- stereotypen in een nieuwsbericht identificeren;
- aspecten uit de geschiedenis beschrijven die terugkomen in een actuele bron;
- normen en omgangsvormen die beschreven staan in een bron vergelijken met de eigen normen.

Eindterm 18

De leerling reflecteert op ervaringen met cultuurgebonden aspecten in contexten waarin Spaans een voertaal is, en beoordeelt hun invloed op communicatie. (H)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van cultureel bepaalde normen, overtuigingen en gewoonten in diverse vormen van input en situaties;
- analyseren van de invloed van culturele kenmerken op communicatie in dagelijkse, opleidings- en beroepssituaties;
- verbanden leggen tussen de waargenomen cultuurgebonden aspecten en eigen perspectieven en standpunten;
- conclusies trekken over hoe je stereotypering en misverstanden in de communicatie kunt voorkomen.

Te denken valt aan:

- een kennismaking met uiteenlopende meningen van diverse groepen over kansengelijkheid;
- tijdens digitale uitwisselingen in internationale projecten je eigen sociaal-culturele achtergronden herkennen en benoemen die overeenkomen met en verschillen van die van leeftijdsgenoten;
- een groepsdiscussie over hoe je een onbekende gelijkwaardig kunt benaderen en hoe je je kunt verplaatsen in uiteenlopende perspectieven;
- met iemand in gesprek gaan over de invloed van de economische situatie in je eigen en een buitenlands gebied op de keuze voor vervolgopleiding en beroep.

Bijlage – Begrippenlijst Spaanse taal en cultuur

Hieronder lees je de vakspecifieke begrippen en hun omschrijving.

Begrip	Omschrijving
Aanpak	Houding of benadering om een doel te bereiken. Bijvoorbeeld: scannend lezen om informatie te zoeken, een schrijfplan om tot een gestructureerde tekst te komen, een stappenplan maken ter voorbereiding op een samenhangende tekst.
Begrip	Zie tekstbegrip.
Begripsverhogende strategieën	Strategieën in de gereedschapskist van lezers die lezers flexibel en effectief inzetten als ze vastlopen bij het begrijpen van teksten, of als ze hun begrip willen verdiepen. Met als doel het interpreteren, onthouden en kritisch reflecteren op de inhoud van teksten. De strategieën kunnen variëren van bijvoorbeeld het simpelweg herlezen van een zin tot het vergelijken van informatie uit verschillende teksten.
Bron	Drager van mondelinge, schriftelijke, visuele, digitale en multimodale informatie.
Burgerschap	Het vermogen om maatschappelijk en politiek te functioneren en daarmee gezamenlijk de samenleving vorm te geven.
Communicatie	De (online) mondelinge, schriftelijke en multimodale uitwisseling van boodschappen die bewust en/of onbewust, verbaal en/of non-verbaal worden overgebracht, ontvangen en geïnterpreteerd. Wanneer deze uitwisseling is afgestemd op doel, publiek en context, is er doelgerichte communicatie.
Communicatief doel	Wat je beoogt te bereiken door middel van communicatie: informeren, amuseren, instrueren, overtuigen, beschouwen en activeren.

Communicatieve context	De tijdruimtelijke en sociaal-culturele omgeving waarin specifieke communicatie plaatsvindt. De context van de communicatie oefent een grote invloed uit op de vorm die je communicatie aanneemt.
Conventies	Zie taalconventies.
Creativiteit	Het vermogen om originele ideeën en oplossingen te bedenken ten behoeve van doelgerichte communicatie of persoonlijke expressie.
Cultuur	Alles wat mensen denken, doen en maken en de betekenis die zij vanuit hun individuele en het collectieve geheugen daaraan geven. Cultuur is een dynamisch geheel aan gebruiken en uitdrukkingsvormen.
Cultuurbewustzijn	Het begrijpen en waarderen van de verschillende manieren waarop mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst leven, denken en handelen.
Cultuuruitingen	Verschillende manieren waarop een samenleving of groep haar waarden, normen, ideeën, tradities en creativiteit tot uitdrukking brengt. Bijvoorbeeld: kunst, muziek, literatuur, architectuur, rituelen en gebruiken.
Culturele diversiteit	De aanwezigheid van onder meer verschillende talen, tradities, normen, waarden, religies en etniciteiten in een samenleving.
Culturele identiteit	Onderdeel van iemands identiteit of die van een groep op basis van gemeenschappelijke waarden en normen.
Digitale geletterdheid	Kennis hebben van digitale technologie en digitale media en beschikken over vaardigheden om deze te gebruiken.
Fictie	Alle tekstvormen waarin met behulp van verteltechnieken een werkelijkheid verbeeld wordt middels audiovisuele en/of talige media. Bijvoorbeeld vormen van literatuur, films, tv-series en verhalende games.
Geletterdheid	Het vermogen om geschreven taal te begrijpen, te evalueren en doelgericht te gebruiken, in het persoonlijke leven en in maatschappelijke context.

Genre, literair	Aanduiding voor soorten literaire teksten: proza, poëzie en toneel en alle vormen daartussen. Traditioneel noemen we dat lyrische, epische en dramatische teksten. Bijvoorbeeld: kinderrijmpjes, liedjes, gedichten, korte verhalen, romans, graphic novel, fabels, toneel, hoorspel.
Genre, zakelijk	Aanduiding voor soorten zakelijke teksten met hetzelfde communicatieve doel die worden gekenmerkt door een overeenkomstige structuur, stijl en vormgeving. De hoofdgenres zijn feitelijke en waarderende teksten, onder te verdelen in subvormen als verslag, beschrijving, procedure, verklaring, oproep/verzoek (feitelijk) en beschouwing, betoog, respons (waarderend).
Gespreksconventies	Zie taalconventies.
Interactie	Uitwisseling van kennis, ideeën, gevoelens en informatie tussen twee of meer personen, waarbij er sprake is van een voortdurende afwisseling tussen luister- en spreek- en gespreksactiviteiten, en/of lees- en schrijfactiviteiten.
Interculturele communicatie	Communicatie tussen mensen met verschillende socioculturele achtergronden.
Interculturele competentie	Het vermogen om effectief te communiceren en samen te werken met mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst, door (socio)culturele verschillen vast te stellen, te begrijpen en te waarderen.
Lingua franca	Een taal die als gemeenschappelijk communicatiemiddel wordt gebruikt tussen mensen met verschillende thuistalen.
Literaire begrippen	Zie literaire middelen.
Literaire middelen	Vormen van taalgebruik die zich onderscheiden van een zakelijke manier van uitdrukken. Bijvoorbeeld: stijl, register, stijlfiguren en beeldspraak.

Literatuur	Wat onder literatuur wordt verstaan loopt uiteen en is veranderlijk. Het gaat om teksten die een werkelijkheid verbeelden met taal als voornaamste medium en met inzet van literaire middelen. Literatuur omvat een breed scala aan genres, zowel fictieve als non-fictieve teksten, van uiteenlopende complexiteit. Er worden vanouds drie vormen onderscheiden: verhalende, lyrische en dramatische teksten. De betekenis van literaire teksten komt tot stand in een wisselwerking tussen de tekst, de context en de lezer.
Mediation	Alle verbale en non-verbale activiteiten gericht op bevorderen en het vergemakkelijken van begrip en communicatie, door onder andere uitleggen, aanpassen van taal of van spreektempo, samenvatten, vertalen, hertalen en parafraseren.
Meertalig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Meertaligheid in de samenleving	Het naast elkaar bestaan van verschillende talen en taalvariëteiten binnen een bepaalde context of een bepaald gebied.
Meertalige competentie	Het functioneel en flexibel kunnen inzetten van een meertalig repertoire om te communiceren of om een nieuwe taal te leren.
Multimediaal	Het gebruiken van verschillende media. Bijvoorbeeld kranten, tijdschriften, boeken, posters, fotografie, televisie, films, video's, games internet en sociale media.
Multimodaal	Het combineren van meer dan één communicatiekanaal in een product. Bijvoorbeeld: geschreven teksten, gesproken teksten, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, muziek en allerlei soorten beeldmateriaal zoals video's, animaties, illustraties en grafieken.
Non-fictie	Alle tekstvormen die op de werkelijkheid berustende feiten aanbieden, analyseren of interpreteren. Bijvoorbeeld: handleidingen, woordenboeken, documentaires, essays, schoolboekteksten of (auto)biografieën.

Pluricultureel	Het betreft een ervaring, situatie, context of samenleving waarin diverse culturen naast elkaar bestaan en elkaar beïnvloeden.
Productieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden spreken en schrijven.
Receptieve taalvaardigheid	Het betreft hier de vaardigheden kijken, luisteren en lezen.
Register	Taalgebruik dat aan een bepaalde situatie is gebonden, zowel wat betreft woordkeuze als zinsbouw. Er zijn verscheidene registers, variërend van zeer informeel tot zeer formeel. De vijf belangrijkste registers zijn vulgair, informeel, neutraal, formeel, archaïsch.
Retorische middelen	Talige middelen die bijdragen aan overtuigingskracht in spreken en schrijven. Bijvoorbeeld: stijlmiddelen, beeldspraak, ironie, verteltechnieken of woordkeuze.
Rijke tekst	Authentieke, aansprekende tekst met veelzijdig en gevarieerd taalgebruik, afkomstig van een vakkundige schrijver, die de leerling uitnodigt tot nadenken, beleven en betekenis geven. De inhoud is verhelderend, origineel, en/of gelaagd, en maakt het leggen van betekenisvolle verbanden binnen en tussen teksten mogelijk. De tekst helpt de leerling bij het leren over en begrijpen van zichzelf en de wereld, en draagt bij aan de uitbreiding van diens talige repertoire.
Schriftconventies	Zie taalconventies.
Taalbewustzijn	Expliciete kennis over taal, alertheid op de werking van taal en inzicht in hoe talen geleerd en gebruikt worden.
Taalconventies	Wat in een bepaalde context door de taalgemeenschap gebruikelijk en passend wordt gevonden in schriftelijk en mondeling taalgebruik met betrekking tot bijvoorbeeld inhoud en opbouw van een tekst of het nemen van de beurt op gepaste wijze bij het voeren van gesprekken.
Taalleerbewustzijn	Op basis van metacognitieve en taaldidactische kennis in staat zijn om te reflecteren op taalleerprocessen en op het eigen taalleerproces; door deze reflecties het taalleerproces kunnen bijsturen en sturen op de eigen talige, cognitieve en sociale ontwikkeling.

Taalleerproces	Zie taalleervaardigheid.
Taalleerstrategie	Manier waarop een persoon het leren van een taal aanpakt.
Taalleer-vaardigheid	De vaardigheid om bewust effectieve strategieën in te zetten die het leren van een taal bevorderen. Hierbij speelt metacognitie een rol: de leerling heeft enige kennis van taalleerprocessen en het eigen taalleerproces.
Taalontwikkeling	Het proces dat doorlopen wordt bij het leren van een of meerdere talen.
Taalstatus	De positie die een taal inneemt in een bepaalde gemeenschap en de waardering die aan die taal wordt toegekend door een (inter)nationale overheid of gemeenschap.
Taalvariatie	Het bestaan van verschillen binnen een taal of binnen het taalgebruik van een individu.
Taalvariëteit	Een variant op een erkende taal die door een groep mensen gesproken of geschreven wordt. Bijvoorbeeld: dialecten, straattaal en jongerentaal. Elke taalvariëteit heeft een aantal opvallende eigen kenmerken, zoals eigen uitspraak, eigen woorden en grammaticaregels.
Taalverwerving	Het zich eigen maken van een of meerdere talen in een ongestuurde, natuurlijke context.
Talige identiteit	Taalgebruik dat een mens of groep mensen definieert en onderscheidt van anderen.
Talig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst.
Tekst	Elke vorm van mondelinge, schriftelijke, digitale en multimodale communicatie, waarmee ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens, meningen en informatie door middel van taal worden weergegeven.
Tekstbegrip	De mate waarin de lezer betekenis verleent aan een tekst door teksten te begrijpen, interpreteren, integreren, evalueren en erop te reflecteren.
Tekstconventies	Zie taalconventies.

Verteltechnieken	Technieken die een verhaal opbouwen en kleuren. Hiermee worden gebeurtenissen weergegeven en de aandacht en blik van de lezer of luisteraar gericht. Bijvoorbeeld: perspectief, verteltempo en verhaallijnen.
Wereldburgerschap	Het bewust worden van verbindingen en het actief onderdeel uitmaken van de eigen omgeving, de hele samenleving en de wereld, met respect voor de principes van gelijkwaardigheid, wederzijdse afhankelijkheid en gedeelde verantwoordelijkheden.

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)